

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง “กระบวนการทำข่าวของนักข่าวสำนักข่าวต่างประเทศในประเทศไทย กรณีวิกฤติการณ์การเมืองไทย พ.ศ. 2552 - 2553” ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อวิเคราะห์ถึงกระบวนการทำข่าวของนักข่าวสำนักข่าวต่างประเทศในประเทศไทยและปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการทำข่าว ผลที่ได้จากการค้นหาปัจจัยจะนำมาสร้างแบบจำลองการสื่อสารระหว่างประเทศ กรณีวิกฤติการณ์การเมืองไทย พ.ศ. 2552 - 2553 และในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ สำนักข่าวต่างประเทศที่มีสำนักงานตัวแทนในประเทศไทยทั้งหมด 25 แห่ง และเลือกตัวอย่างจากประชากรที่เป็นตัวแทนของแต่ละทวีปมา 3 แห่งคือ สำนักข่าวรอยเตอร์ประเทศไทย ตัวแทนของทวีปยุโรป สำนักข่าวเอพีตัวแทนของทวีปอเมริกา และสำนักข่าวซินหัวตัวแทนของทวีปเอเชีย

สำหรับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์จะคัดเลือกจากบุคคลที่มีตำแหน่งเกี่ยวข้องกับการทำงานข่าวการเมือง กรณีวิกฤติการณ์ทางการเมืองไทย พ.ศ. 2552 – 2553 โดยตรง โดยมีคุณสมบัติคือ ทำงานการเมืองไม่น้อยกว่า 5 ปี ตั้งแต่บรรณาธิการถึงนักข่าวผู้ปฏิบัติงานในภาคสนาม บุคคลที่ผู้วิจัยคัดเลือกมา มี ดังนี้

1. สำนักข่าวรอยเตอร์ประเทศไทย

1.1 นายดาเรน ชเวทเลอร์	บรรณาธิการ และหัวหน้าสำนักงานสาขา
1.2 น.ส.ฉัตรฤดี กิตติสุขสถิต	บรรณาธิการข่าวภาคภาษาไทย
1.3 นายกิตติพงษ์ สุนประเสริฐ	หัวหน้าข่าวการเมือง
1.4 น.ส.พนารัตน์ เทพกัมปนาท	ผู้ช่วยหัวหน้าข่าวการเมือง
1.5 นายประชา หริรักษ์พิทักษ์	นักข่าวการเมือง

2. สำนักข่าวเอพีประเทศไทย

2.1 นายเดนนิส ดี เกรย์	บรรณาธิการ และหัวหน้าสำนักงานสาขา
2.2 นายกิ้นันท์ สุเชาว์วานิช	นักข่าวประจำประเทศไทย
2.3 น.ส.ธัญญารัตน์ ดอกสน	นักข่าวประจำประเทศไทย

3. สำนักข่าวซินหัว

3.1 นายจาง ไคว่ไฉ่	บรรณาธิการ และหัวหน้าสำนักงานสาขา
3.2 นายซีเชียนเฮียง	นักข่าวประจำประเทศไทย
3.3 น.ส. นันทนนท์ ศรีธร	นักข่าวประจำประเทศไทย

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ได้ใช้วิธีวิจัยประกอบด้วยวิธีการเก็บข้อมูล 3 แบบ คือ การสังเกตภาคสนาม (Field Observation) และการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

การสังเกตภาคสนาม (Field Observation)

การสังเกตกระบวนการทำข่าวได้เฝ้าข่าวการเมืองในกองบรรณาธิการสำนักข่าวรอยเตอร์และการสังเกตการทำงานข่าวของสำนักข่าวรอยเตอร์ในภาคสนามเป็นวิธีการที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในสำนักข่าวรอยเตอร์ประเทศไทย มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาภาพรวมการทำงานของนักข่าวในเกิดเหตุการณ์ที่เป็นวิกฤติทางการเมืองของไทย พ.ศ. 2552-2553 เพื่อนำไปสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ให้ข้อมูลของสำนักข่าวทั้ง 3 แห่ง คือ สำนักข่าวรอยเตอร์ประเทศไทย สำนักข่าวเอพีประเทศไทย และสำนักข่าวซินหัวประเทศไทยถึงกระบวนการทำงานข่าวของนักข่าว และปัจจัยที่เข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการทำงานข่าว

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการสังเกตภาคสนามตั้งแต่การคัดค้นประเด็นข่าว การหาหรือประเด็นข่าว การมอบหมายประเด็นให้นักข่าว การรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม(นักข่าว) และการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นต่อเหตุการณ์ของเฝ้าข่าวการเมือง เป็นการศึกษาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยการสังเกตและจดบันทึก

ส่วนการสังเกตกระบวนการทำข่าวของนักข่าวใช้การติดตามการทำงานของนักข่าวในภาคสนามตามวันเวลาที่นักข่าวสะดวกให้ผู้วิจัยได้เข้าไปพื้นที่และจดบันทึกการทำงาน (note taking) ตามวันเวลาเพื่อสร้างรหัสในการเก็บข้อมูล ในการจดบันทึกจะกระทำทันทีที่เข้าสนามโดยไม่ให้ผู้ที่ถูกสังเกตรู้ว่ากำลังถูกบันทึก

การสังเกต

ช่วงเวลาที่ผู้วิจัยทำการสังเกต คือ 1 มีนาคม–1 เมษายน 2552 จะทำการสังเกตสัปดาห์ 5 สัปดาห์ ๆ ละ 1 วัน ๆ ละ 1 แห่ง สลับกันไปจนครบสัปดาห์ ยกตัวอย่าง สัปดาห์ที่ 1 สังเกตการทำงานในวันจันทร์ สัปดาห์ที่ 2 สังเกตการทำงานในวันอังคาร เป็นเช่นนี้จนครบสัปดาห์ ผู้วิจัยจะทำการสังเกต 3 แบบ ได้แก่ สังเกตการทำงานภายในกองบรรณาธิการ สังเกตการทำงานของนักข่าว และสังเกตการทำงานของหัวหน้าข่าว โดยติดตามบุคคลทั้ง 2 ไปทุกแห่งที่ทำงานข่าว รายละเอียดการสังเกตแสดงในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1

ช่วงเวลาสังเกตของนักข่าวสำนักข่าวรอยเตอร์ประเทศไทย

สัปดาห์ที่	วันที่เลือก	สถานที่สังเกต
1	วันจันทร์ที่ 2 มีนาคม 2552	สำนักข่าวรอยเตอร์ประเทศไทย
2	วันอังคารที่ 10 มีนาคม 2552	
3	วันพุธที่ 18 มีนาคม 2552	
4	วันพฤหัสบดีที่ 26 มีนาคม 2552	
5	วันศุกร์ที่ 3 เมษายน 2552	
6	วันจันทร์ที่ 6 เมษายน 2552	
7	วันอังคารที่ 14 เมษายน 2552	
8	วันพุธที่ 22 เมษายน 2552	
9	วันพฤหัสบดีที่ 30 เมษายน 2552	
10	วันศุกร์ที่ 8 พฤษภาคม 2552	
11	วันจันทร์ที่ 11 พฤษภาคม 2552	
12	วันอังคารที่ 19 มิถุนายน 2552	
13	วันพุธที่ 27 มิถุนายน 2552	
14	วันพฤหัสบดีที่ 4 กรกฎาคม 2552	
15	วันศุกร์ที่ 12 กรกฎาคม 2552	

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

สัปดาห์ที่	วันที่เลือก	สถานที่สังเกต
1	วันอังคารที่ 3 มีนาคม 2552	ติดตามนักข่าว สำนักข่าวรอยเตอร์ประเทศไทย
2	วันพุธที่ 11 มีนาคม 2552	
3	วันพฤหัสบดีที่ 19 มีนาคม 2552	
4	วันศุกร์ที่ 27 มีนาคม 2552	
5	วันจันทร์ที่ 30 มีนาคม 2552	
6	วันอังคารที่ 7 เมษายน 2552	
7	วันพุธที่ 15 พฤษภาคม 2552	
8	วันพฤหัสบดีที่ 23 พฤษภาคม 2552	
9	วันศุกร์ที่ 1 มิถุนายน 2552	
10	วันจันทร์ที่ 4 มิถุนายน 2552	
11	วันอังคารที่ 12 มิถุนายน 2552	
12	วันพุธที่ 20 มิถุนายน 2552	
13	วันพฤหัสบดีที่ 28 มิถุนายน 2552	
14	วันศุกร์ที่ 5 กรกฎาคม 2552	
15	วันจันทร์ที่ 8 กรกฎาคม 2552	
1	วันพุธที่ 4 มีนาคม 2552	ติดตามหัวหน้าข่าว
2	วันพฤหัสบดีที่ 12 มีนาคม 2552	
3	วันศุกร์ที่ 20 มีนาคม 2552	
4	วันจันทร์ที่ 23 มีนาคม 2552	
5	วันอังคารที่ 31 มีนาคม 2552	
6	วันพุธที่ 8 เมษายน 2552	
7	วันพฤหัสบดีที่ 16 เมษายน 2552	
8	วันศุกร์ที่ 24 เมษายน 2552	
9	วันจันทร์ที่ 27 เมษายน 2552	
10	วันอังคารที่ 5 พฤษภาคม 2552	
11	วันพุธที่ 13 พฤษภาคม 2552	

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

สัปดาห์ที่	วันที่เลือก	สถานที่สังเกต
12	วันพฤหัสบดีที่ 21 พฤษภาคม 2552	ติดตามหัวหน้าข่าว
13	วันศุกร์ที่ 29 พฤษภาคม 2552	
14	วันจันทร์ที่ 1 มิถุนายน 2552	
15	วันอังคารที่ 9 มิถุนายน 2552	

นอกจากนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด ผู้วิจัยจะสมัครเข้าไปเป็นสมาชิกกับสมาคมนักข่าวต่างประเทศ (Foreign Correspondents Club of Thailand, FCCT) เพราะเป็นสถานที่ที่พบปะสังสรรค์ระหว่างนักข่าวต่างประเทศด้วยกัน โดยผู้วิจัยจะไปเข้าร่วมสังสรรค์ในวันศุกร์ซึ่งเป็นวันสิ้นสุดการทำงานในแต่ละสัปดาห์ เป็นวันที่มีการแถลงข่าวของแหล่งข่าวเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในไทย โดยนักข่าวต่างประเทศจะรับประทานอาหารเย็นร่วมกันพร้อมกับฟังการแถลงข่าวร่วมกัน และสังเกตการซักถามของนักข่าวต่างประเทศของสำนักข่าว นอกจากนี้ในคืนวันศุกร์จะมีการแสดงดนตรีแจ๊สให้กับผู้ร่วมรับประทานอาหารเย็นทุกวัน ซึ่งในวันนี้ผู้วิจัยจะได้สังเกตและร่วมพูดคุยเกี่ยวกับประเด็นข่าวกับนักข่าว เพื่อค้นหากระบวนการทำงาน และปัจจัยที่เข้ามามีอิทธิพลต่อการทำงานข่าว

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)

วิธีการนี้จะเป็นการหาข้อมูลเชิงลึกในส่วนของปัจจัยที่มีส่วนของการสร้างกระบวนการทำงานข่าวของสำนักข่าวต่างประเทศในส่วนของการนำเสนอข่าววิกฤติการณ์ทางเมืองในประเทศไทย พ.ศ. 2552 - 2553 โดยผู้วิจัยจำแนกการศึกษาในส่วนนี้ออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1. ขั้นตอนการทำงานข่าวในฐานะที่เป็นผู้ทำหน้าที่ผลิตข่าวสารของนักข่าวสำนักข่าวต่างประเทศทั้ง 3 แห่งต่อข่าววิกฤติการณ์การเมืองไทย พ.ศ. 2552 – 2553
2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำงานของนักข่าวสำนักข่าวต่างประเทศทั้ง 3 แห่งต่อข่าววิกฤติการณ์การเมืองไทย พ.ศ. 2552-2553 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อโครงสร้างข่าว อาทิ หลักการประเมินคุณค่าข่าว ปัจจัยบุคคล แรงกดดันทางเศรษฐกิจ อิทธิพลเจ้าของกิจการ กลุ่มเป้าหมาย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในส่วนของการสัมภาษณ์เจาะลึก คือ ข้อคำถามแบบเปิด เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถแสดงความคิดเห็น และให้ข้อมูลในเชิงกว้างและลึก โดยข้อคำถามในส่วนนี้แนวคำถามจะได้จากตัวแปรที่เกิดจากการสัมภาษณ์ ได้แก่ การศึกษาถึงกระบวนการทำงานข่าว และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำงานข่าว

การสร้างแบบสัมภาษณ์

ข้อมูลที่ใช้ในการสัมภาษณ์เจาะลึกได้จากการทบทวนตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทำงานข่าว การกำหนดกรอบการทำงานข่าว แนวคิดในการสื่อข่าว หลักการประเมินคุณค่า รวมถึงเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ โดยแบ่งประเด็นคำถามออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ข้อคำถามเกี่ยวกับกระบวนการทำงานในฐานะเป็นนายประตู่ข่าวสารและผู้กำหนดวาระสารต่อสังคมมีสาระสำคัญ ดังนี้

- 1.1 แนวทางการคัดเลือกประเด็นข่าว
- 1.2 แนวทางการรวบรวมและเรียบเรียงข่าว
- 1.3 รูปแบบการรายงานข่าว
2. ข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการทำงานข่าว
 - 2.1 หลักการประเมินคุณค่าข่าว
 - 2.2 นโยบายขององค์กรที่มีต่อรูปแบบการนำเสนอข่าว
 - 2.3 อิทธิพลของนักทุนที่มีต่อการทำข่าว
 - 2.4 ปัจจัยบุคคล
 - 2.5 ความกดดันทางเศรษฐกิจ
 - 2.6 สภาพการแข่งขันในธุรกิจสื่อบนอินเทอร์เน็ต

การทดสอบเครื่องมือ

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิดและทฤษฎีต่างๆที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างคำถามแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์ไปวิเคราะห์ความตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยการให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหา ความชัดเจน ความเหมาะสมของภาษา หลังจากแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วจะได้นำข้อความนั้นไปสัมภาษณ์กับกลุ่มที่ผู้ให้ข้อมูลที่มีคุณลักษณะตามที่กำหนดไว้ ส่วนภาษาในข้อคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์จะมีการปรับเพื่อความเหมาะสมและความเข้าใจตรงกันในการสื่อสารกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแต่ละกลุ่ม

ขั้นตอนการสัมภาษณ์

ขั้นแรก ผู้วิจัยได้เตรียมการสัมภาษณ์โดยการติดต่อโดยตรงกับผู้ให้ข้อมูลพร้อมทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพื่อแจ้งให้ทราบวัตถุประสงค์และประเด็นที่จะสัมภาษณ์ พร้อมทั้งนัดวันเวลาสถานที่ที่จะให้สัมภาษณ์

ขั้นที่สอง วิจัยติดตามการทำงานของนักข่าวต่างประเทศพร้อมกับสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการในช่วงเวลาที่นักข่าวทำข่าว

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะถอดเทปสัมภาษณ์แบบคำต่อคำ (Verbatim) แล้วนำมาวิเคราะห์เนื้อหาโดยจัดกลุ่มเนื้อหาหลักที่มีความหมายสอดคล้องใกล้เคียง (common theme) และเขียนอธิบายเชิงพรรณนา เพื่อตอบคำถามถึงกระบวนการทำข่าวของนักข่าวสำนักข่าวต่างประเทศต่อกรณีวิกฤติทางการเมืองไทย พ.ศ. 2552-2553 และปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการทำงานข่าวในช่วงเวลานั้น

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะช่วงเวลาระหว่างที่ประเทศไทยประสบกับเหตุการณ์วิกฤติการณ์ทางการเมืองไทย พ.ศ. 2552-2553 ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2552-30 มีนาคม 2553 รวมเวลา 13 เดือน